

Κατήχηση: αναγκαία και σήμερα!

Ορθοδοξία / Ποιμαντική

Αθανάσιος Μουστάκης, Δρ Θεολογίας

Με την παραβολή του Σπορέως είθισται να ξεκινά η κατηχητική χρονιά. Βέβαια, για να είμαστε ακριβείς, η κατήχηση δεν είναι μία διαδικασία που σταματά ή που χωρίζεται σε χρονιές κατά το σύστημα των Ακαδημαϊκών ή των σχολικών ετών, αλλά είναι η διαρκής προσπάθεια της Εκκλησίας να μεταγγίζει σε εμάς που με το βάπτισμα γίναμε μέλη της την «αλήθειαν του Ευαγγελίου».

διαδικασία αυτή είναι πάρα πολύ σημαντική καθώς μέσα από την κατήχηση γνωρίζουμε την πίστη μας όχι τόσο γνωστικά, αλλά κυρίως ως μία διαφορετική στάση απέναντι στη ζωή και στον θάνατο.

Από τα πρώτα βήματά της η Εκκλησία στήριξε το άνοιγμα προς τους εκτός στην κατήχηση, με αποτέλεσμα ιεραποστολή και κατήχηση να είναι έννοιες στενότερα συνδεδεμένες και η δεύτερη να τελειοποιεί, να ολοκληρώνει και να καλλιεργεί επαρκώς τους σπόρους που έριχνε στους ανθρώπους η πρώτη.

Με την πάροδο των ετών και την καθιέρωση του νηπιοβαπτισμού η διαδικασία άλλαξε, αλλά η σημασία και η αναγκαιότητα της κατηχήσεως παρέμειναν αμετάλλακτες. Κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες η κατήχηση ήταν μία μακρά βιωματική διαδικασία που διαρκούσε πολύ και δεν περιοριζόταν στη συσσώρευση γνώσεων σχετικών με το χριστιανισμό, αλλά βήμα βήμα, με σταθερότητα, σοβαρότητα και συναίσθηση της ευθύνης οδηγούσε τον κατηχούμενο στον ναό και στην σταδιακή επαφή με τη λατρεία. Ο κατηχητής προσέφερε στον κατηχούμενο θεωρητική γνώση του ευαγγελικού λόγου, της πίστεως, του Χριστού, των μυστηρίων και της παραδόσεως της Εκκλησίας, ενώ ταυτόχρονα, με λεπτότητα και διάκριση τον χειραγωγούσε στη λατρεία. Τα ίχνη από την έμμεση συμμετοχή των κατηχουμένων στη λατρεία σώζονται μέχρι σήμερα με τη μορφή των ευχών υπέρ των κατηχουμένων, αλλά και της εκφωνήσεως του διακόνου «Τας θύρας, τας θύρας», που σε ελεύθερη απόδοση σημαίνει «το νού σας στις πόρτες μήπως κάποιος που δεν έχει βαπτιστεί έμεινε,

από αυτό το σημείο και έπειτα, μέσα στον ναό».

Οι πολύ σημαντικές ευχές που αναφέρονται στους κατηχουμένους μας δείχνουν -μεταξύ άλλων- ότι η διαδικασία της κατηχήσεως δεν αφορούσε μόνο τους «ειδικούς», π.χ. τον επίσκοπο, τους κληρικούς και τους κατηχητές, αλλά ήταν καρπός προσευχής όλου του σώματος της Εκκλησίας· ήταν έκφραση της φροντίδας των πιστών για τους αδελφούς που προετοιμάζονταν για να λάβουν το Άγιο Βάπτισμα.

Η στιγμή του Βαπτίσματος, που ακολουθούσε την κατήχηση και ερχόταν μετά από ένα, δύο ή και περισσότερα χρόνια, ήταν και αυτή ένα σημαντικό εκκλησιαστικό γεγονός, όπως διαπιστώνουμε από τις γραπτές μαρτυρίες και τα σωζόμενα Βαπτιστήρια των πρώτων χριστιανικών αιώνων.

Η δομή και η θέση των Βαπτιστηρίων, όπως διαπιστώνουμε από τα σωζόμενα, πολλά από τα οποία διατηρούνται στην Κω προ(σ)καλώντας τον επισκέπτη να τα αποκρυπτογραφήσει, ήταν τέτοια, ώστε να υποστηρίζουν το θεολογικό και εκκλησιολογικό υπόβαθρο της κατηχητικής διαδικασίας. Βρίσκονταν δίπλα στον ναό, συνήθως ενωμένα με αυτόν, ώστε αμέσως μετά το Βάπτισμα όλοι μαζί να εισέρχονται, εν πομπή, στον χώρο της χάριτος (όχι μόνο πνευματικά, αλλά και αισθητά) και να συμμετέχουν για πρώτη φορά στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

*Το Βαπτιστήριο της Βασιλικής Β΄ του
Δυτικού Αρχαιολογικού χώρου στην πόλη
της Κω*

Στην ανατολική πλευρά του Βαπτιστηρίου, καθώς οι νεοφώτιστοι ανέβαιναν τα σκαλοπάτια εξερχόμενοι από την κολυμβήθρα τους υποδεχόταν με χαρά και αγάπη ο επίσκοπος και αμέσως μετά, όλοι μαζί επίσκοπος, κλήρος, νεόφυτοι και παλαιά μέλη της Εκκλησίας εισέρχονταν στον ναό για την προσφορά του μυστηρίου.

Στην πραγματικότητα, αν και πολλά εξωτερικά στοιχεία έχουν μεταβληθεί, τίποτα από τη θεολογία του μυστηρίου της Βαπτίσεως και την αναγκαιότητα της

κατηχήσεως δεν έχει αλλάξει. Αν ο προσερχόμενος στο Βάπτισμα είναι σε μικρή ηλικία αναλαμβάνει ο ανάδοχος την υποχρέωση της κατηχήσεως, αλλά στην πραγματικότητα η ευθύνη βαρύνει τον βαπτισμένο, ώστε να γνωρίσει την πίστη του και εν συνεχεία να τιμήσει συνειδητά την αρχικά ασυνείδητη επιλογή του να είναι μέλος της Εκκλησίας. Εάν είναι ενήλικας η έστω αρκετά μεγάλος για να έχει συνείδηση της επιλογής του η πρώτη φάση της κατηχήσεως προηγείται του μυστηρίου, όπως ακριβώς στην αρχαία Εκκλησία, και με την ένταξή του στις τάξεις των πιστών έχει την υποχρέωση να συνεχίσει να κατηχείται στο λόγο του Θεού και να συμμετέχει ενεργά στα μυστήρια.

Και στις δύο περιπτώσεις η κατήχηση είναι απαραίτητη και η Εκκλησία και τα μέλη της (π.χ. η οικογένεια) την προσφέρουν με πολλούς τρόπους.

Για το λόγο αυτό είναι θλιβερή η διαπίστωση ότι πολλοί χριστιανοί δεν προσέρχονται στην κατήχηση καθώς δεν γνωρίζουν τη σημασία της και νομίζουν ότι μπορεί να παρακαμφθεί και να εξοβελιστεί από τη χριστιανική ζωή. Για τον λόγο αυτό παρατηρείται έντονο το φαινόμενο πιστών που αν και εκκλησιάζονται δεν προσέρχονται οι ίδιοι στην κατήχηση και δεν οδηγούν τα παιδιά τους προς την κατήχηση θεωρώντας την περιττή, ανούσια ή ό,τι άλλο.

Το Βαπτιστήριο της Βασιλικής του Μαστιχαρίου στην Κω

Η κατήχηση είναι άκρως σημαντική για την πνευματική μας ζωή. Η κατήχηση είναι προσφορά του λόγου του Θεού και της πράξης της Εκκλησίας. Κατήχηση χρειαζόμαστε όλοι.

Δυστυχώς, λάθος επιλογές στην κατήχηση έχουν δημιουργήσει μία ψευδή και

εσφαλμένη εικόνα της στους πολλούς για την αποκατάσταση της οποίας γίνονται πολλές και σοβαρές προσπάθειες εκ μέρους της ποιμαίνουσας Εκκλησίας. Η λατρεία και η κατήχηση είναι οι δύο δυνατότητες που έχουμε να ζήσουμε το γεγονός της Εκκλησίας στην καθημερινότητά μας και, επιτέλους, να την μεταμορφώσουμε εν Χριστώ.

MISSING_ARG_ACCESS_TOKEN